

Praktisk hjælp giver snak om tro

I LM ønsker vi, at stadig flere mennesker må møde Jesus. Derfor har Landsstyrelsen valgt at gøre 2018 til et bønnens år om vækkelse, hvor vi står sammen om at bede for vores land. Bed om, at flere danskere må lære Gud at kende.

To lørdage om året tilbyder de unge i Skjern/Tarm LMU praktisk hjælp til byens indbyggere. De indrykker annoncer i Ugeposten og på Facebook om, at de er klar til opgaver lige fra havearbejde og rengøring til flyttehjælp. Ofte oplever de, at den praktiske hjælp vækker interesse og giver mulighed for at fortælle om troen på Jesus.

- Tak for, at vi kan elske vores medmennesker, fordi Gud elskede os først
- Bed om, at Gud må give kræfter, lyst og mod til at møde vores næste, der hvor de er
- Bed om, at mennesker må møde Jesus gennem praktisk hjælp og hjælpende hænder

25 år med københavnsk LM-café

Gæsterne efterspørger forbøn og taler om eksistentielle emner med de frivillige

AF NICKLAS LAUTRUP-MEINER

Omkring 90 gæster var med til at fejre Café Luthers 25-års jubilæum den 11. november i København. Med kagemand, koncert, fællesskab og et kort forkyndende møde blev cafeen fejret af både stamgæster, frivillige medarbejdere og andre.

LM-caféen, der holder til i missionshuset i Nansensgade, henvender sig til flygtninge og indvandrere samt mennesker, der søger samvær med andre.

Ideen til Café Luther fik vind under sejlene allerede i 1991, da Socialstyrelsen bevilgede penge til en kaffebar for ensomme, psykisk sårbare personer. Først i 1993 fandt man dog et sted til kaffebaren – nemlig på 1.-salen i LM's missionshus i Nansensgade, hvor mødesalen ligger på 2. sal.

Hver torsdag eftermiddag er der cafe for flygtninge og indvandrere. Mange af dem kommer lige fra danskundervisning i Internationalt Kristen Center, som drives af Indre Mission. Torsdagsaften er caféen åben for alle, men det er primært etniske danskere, der kommer, fortæller Marianne Drejer, der har været formand for caféen siden begyndelsen.

"De sidder ved bordene og snakker med hinanden om politik, kendte personer eller livet," siger hun og tilføjer, at de ofte taler om eksistentielle emner og efterspørger forbøn hos caféens frivillige og den daglige leder Erik Nielsen.

"Gæsterne er mennesker, der søger samvær med andre mennesker. De har måske mistet ægtefællen eller jobbet, og hele deres netværk er blevet begrænset."

Læs mere på dlm.dk.

FOTO: ANNETTE BECH

Bibelstudiegrupper kan snart blive forbudt

Tusindvis af kristne i protestmarch mod ny lov i Bulgarien

FOTO: EVANGELICAL FOCUS

AF NICKLAS LAUTRUP-MEINER

Ingen religiøse aktiviteter uden for de bygninger, der er anerkendt til dem. Ingen udlændinge på prædikestolen, med mindre vedkommende optræder med en, der har fået teologisk træning fra en statsanerkendt skole. Kun muslimer og ortodokse kristne må uddanne præster. Og kun religiøse grupper med flere end 300 personer kan få lovlig status.

Det er de vilkår, som bulgarske kristne og andre religiøse grupper i landet, kommer til at operere under

fremover. Både den ortodokse og den katolske kirke, alle protestantiske kirkesamfund i landet, den jødiske samfund og muslimerne har protesteret over det nye lovforslag. Det skriver det protestantiske netmedie *Evangelical Focus*.

Forbyder forkyndere

11. november gik tusindvis af protestanter og katolikker landet over i protestmarch mod den nye lov, der blandt andet forbyder bibelskolelærere og præster at udføre forkyndende arbejde, hvis de er uddannet i udlandet eller ved en af landets to evange-

liske uddannelsesinstitutioner. Institutionerne er nemlig ikke akkrediterede, forklarer leder af Evangelisk Alliance i Bulgarien Rumen Bordjiev.

"Desuden kan man kun blive optaget på det ortodokse teologiske institut i Bulgarien, hvis man har en dåbs- eller velsesattest, som er underskrevet af en ortodoks præst. De fleste protestantiske kristne vil ikke være i stand til det, da de kun har papirer udstedt af protestantiske kirker og præster."

Bønnegrupper forbudt

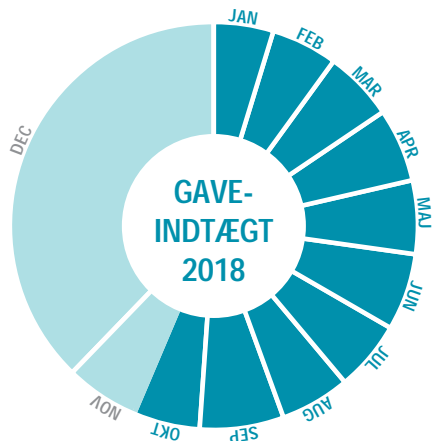
Loven forbyder også private bønne- og bibelstudiegrup-

per og vil dermed blive langt værre end under kommunisttiden, mener Bordjiev.

Han frygter også for de kristne romaer i landet, hvor mange kommer i husmenigheder i romaghettoer:

"Det er dér, man finder tidligere alkoholikere og stofafhængige, voldelige mænd og kvinder, som er blevet brændende efterfølgere af Kristus. De er totalt forvandlet og er nu hårdtarbejdende borgere, som sender deres børn i skole. De lærer at skrive og læse, selvom de er over 30, fordi de gerne vil læse Bibelen selv. Hvad sker der nu med dem?"

RASMUS ROAGER ►► Jeg fandt ud af noget fantastisk. Da vi fortalte mine forældre, at vi nok skulle flytte til Tanzania som missionærer, sagde min mor, at det vidste hun da godt

Stadig behov for syv millioner

Vi er taknemmelige for, at vi nu har rundet ni millioner kroner i gaveindtægter til landskassen.

Dermed er vi fortsat godt med både i forhold til årets gavebudget og situationen sidste år på samme tid.

Årets sidste måned ligger nu foran os. Med et gavebudget på 16,1 millioner kroner mangler der omkring syv millioner kroner. Det er altså tid for en god gave, så årets udgifter kan blive dækket, uden at LM skal trække på reserverne.

Lohse udgav for nylig hæftet *Glæden ved at give*. Et fint lille hæfte, der ud fra tekster i Det nye Testamente fortæller om bibelske begrundelser for givertjeneste. Her er rigtig god inspiration til både prædikener og kollekttaler. Hæftet kan rekvireres (så længe lager haves) ved at sende mail til undertegnede på jl@dml.dk. Du skal kun betale for forsendelsen.

Johnny Lindgreen, Resursechef

Musiklejrkoordinator ansat

LMBU har ansat Nikolaj K. Munk fra Aarhus som koordinator af LM's årlige musiklejr.

"Vi vil gerne hjælpe de mange frivillige, der lægger mange kræfter i musiklejren," begrunder landsleder Lars B. Larsen.

Nikolaj Munk skal dele ansvaret for musiklejren med musikkonsulent i LM Musik Christian Engmark.

kl

Nye tilknyttede missionærer i Mongoliet

Jullanna og Silas Olofson, som er udsendt af Norsk Luthersk Misjonssamband til Mongoliet, er blevet tilknyttede missionærer i Luthersk Mission.

I august rejste Jullanna og Silas Olofson og deres børn Silja, Carina og Set til Mongoliet. Her skal de styrke og udruste den lokale lutherske kirke og være med til at nå u nåede folkegrupper i landet med evangeliet.

Familien er fra Færøerne, men har et mangeårigt tilhørsforhold til Luthersk Mission.

kl

Fik kaldet til mission på en tagryg

Rasmus var selvstændig tækkemand, da Gud kaldte ham til nomadmission

AF RASMUS ROAGER

Da Stine og jeg i 2007 forlod Irlinga som volontører for LM, så vi på hinanden og sagde, at hvis vi nogensinde skulle til Tanzania igen, kunne det være spændende at være med i det nomadearbejde, som Agnes og Carsten (Rahbek, red.) stod i. Jeg er sikker på, at Gud allerede dengang lagde arbejdet i vores hjerter.

Da vi kom hjem til Danmark, fik vi travlt med at etablere os med hus, børn og jeg med eget tækkefirma og Stine en Jordemoderuddannelse. Det var, som om vores liv i Danmark på mange måde kørte på skinner.

Jeg brugte nok også lidt for meget energi på mit arbejde, og tanker om, at Gud ville kalde mig til mission, lå langt væk.

Men på den anden side var det, som om noget manglede i vores liv. På et tidspunkt begyndte jeg at lytte til prædikener fra "Lyset og Livet", når jeg kørte frem og tilbage fra arbejde – og nogle gange også, når jeg arbejdede oppe på taget. En dag slog det mig som lyn fra en klar himmel, da jeg sad oppe på tagryggen. Jeg husker det tydeligt. Det var på et hus i Blåvand i foråret 2015. Pludselig blev jeg overbevist om, at vi ikke var dér som familie, hvor Gud ville have os. Det var en

meget stærk oplevelse. Om aftenen fortalte jeg det til Stine.

Jeg kunne næsten ikke få ordene over mine læber, for jeg vidste, at det ville betyde store ændringer i vores ellers så fredelige familielever. Men jeg fik det sagt. Og det blev tydeligt, at Stine har haft kaldet, siden hun var barn, og ikke været i tvivl om det. Hun ventede bare på, at jeg måtte se kaldet klart.

Derefter kontaktede vi LM for at se, om vores kald til International mission var rigtigt. Jeg fandt ud af noget helt fantastisk. Da vi fortalte mine forældre, at vi nok skulle flytte til Tanzania som missionærer, sagde min mor,

at det vidste hun da godt. Da hun var yngre, havde hun selv kaldt til at blive missionær, men det blev ikke til noget. Hun havde ventet hele sit liv på, at et af hendes egne børn ville blive sendt ud i stedet for.

ESSENS ►

Skal Gud sende dig?

AF HENRIK P. JENSEN
LANDSFORMAND
HPJ@DLM.DK

Profeten Esajas hørte Herren spørge: "Hvem vil gå bud for os?" (Es 6,8a). Gud stiller også det spørgsmål her og nu. Det er Gud den almægtige, som stiller spørgsmålet. Det er den Gud, som har frelst dig og mig – givet os syndernes forladelse og et evigt liv. Er vi virkelig bevidst om, hvor meget han har givet os? Hvad han har ofret, for at det skulle blive til virkelighed for dig og mig? Er vi bevidst om, hvor stor en

nåde og barmhjertighed han viser os? Gud spørger os: Hvem skal jeg sende? Hvem vil gå bud for os?

Hvor meget behøver falde på plads, før vi bare må svare som Esajas: "Her er jeg, send mig!" (Es 6,8b). Jeg tror ikke, at Esajas havde overblik over sit liv eller konsekvenserne af sit svar. Der var én ting, som fjernede hans tvivl, og det var, at et øjeblik før stod han i erkendelsen: "Ve mig, det er ude med mig, for jeg er en mand med urene læber, jeg bor i et folk med urene læber, og nu har mine øjne set kongen, Hærskaers Herre". Han så sig selv og den verden, han levede i, med Guds øjne. Mens han stod der og betragtede det hele, berørte en udsending fra Gud hans mund og sagde: "... din skyld er fjernet, og

din synd er sonet" (Es 6,7).

Når det er den Gud, der spørger, var Esajas ikke bange for at svare, at han måtte han naturligvis gå bud for. "For således elskede Gud verden ...". Både i Danmark og rundt i de lande, hvor LM har missionærer, stiller Gud dette spørgsmål. Lytter vi? Lytter du? Hører du ham kalde? Ser du, hvordan han elskede dig? Kan du overhovedet være i tvivl om, at du må stille dig til rådighed i Guds mission?

Gud har placeret mig der, hvor han ønsker, at jeg er én af dem, der skal være formidler af hans kald – måske er du én, som han også vil bruge til det. Gud har også kaldet mig til at være en af dem, der på hans vegne sender personer ud som missionærer. Vi har alle en

rolle i Guds mission. LM har en række ledige stillinger, som hver især er et udtryk for konkrete muligheder.

Jeg tror på, at Guds kald kan tage form i stillinger og kald, som vi ikke endnu har formået at sætte ord på. Jeg tror på, at Gud ser muligheder, som vores strategier og planer endnu ikke rummer. Derfor må du ikke holde dig tilbage. Del med os, hvis du oplever, at Gud kalder dig til at rejse ud som missionær.

Det vigtigste for Esajas, var ikke, at han havde en konkret stillingsbeskrivelse, han kunne søge på. Nej, det vigtigste var, at han ikke kunne andet end at sige ja til Guds kald. Vær alle med til at bede om, at Guds kald må blive hørt, og at LM må kunne sende nye missionærer ud.

tro & mission

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
T 48 20 76 60
E dml@dml.dk
W www.dml.dk
Ekspedition: Man-fre 10-15
(onsdag dog 11.15-15)

Tryk Skive Folkeblad
Oplag 3.600.
ISSN 1601-975X
Tro & Mission (online)
ISSN 2446-4147

Kode til netudgave
184s for 4. kvartal 2018
183i for 3. kvartal 2018

Bibelcitater er fra den autoriserede oversættelse, © Det Danske Bibelselskab 1992.

Redaktion

T 48 20 76 80
E tm@dml.dk
Nicklas Lautrup-Meiner, ansv. red.
E nlm@dml.dk
Kaja Lauterbach, journalist/red.sekr.
Karin Borup Ravnborg, journalist
Ole Solgaard, journalist
Ideeer og artikelforslag modtages gerne.
Avisens indhold er ikke nødvendigvis udtryk for LM's ledelses holdninger.

Abonnement

Danmark: 410 kr. pr. år.
Unge under 30 år: 190 kr. pr. år.
Udlandet (herunder Færøerne og Grønland): 510 kr. pr. år.
Netabonnement: 190 kr. pr. år (unge under 30 år: 100 kr. pr. år)
Alle beløb + 40 kr. i gebyr, hvis man ikke er tilmeldt betalingservice.
Abonnementet løber, til det bliver opsagt.
Ved adresseændring bedes oplyst både gammel og ny adresse.

Annoncer

Annoncer til næste nummer skal være redaktionen i hænde senest tirsdag den 27. november 2018.
Grundpris: Kr. 10,00 pr. spalte/line/line.
Smaaannoncer kun for private: 130 kroner for de første 25 ord (inkl. overskrift).
Derefter 6,50 kroner pr. ord.
Max. 50 ord i alt.

Støt LM

Gaver til missionsarbejdet sendes til konto 2230 - 0726496390 eller via MobilePay 66288.
Se også dml.dk/stoet.

BJARNE MOGENSEN ▶▶ Når Gud handler anderledes, end jeg tænker på forhånd, er det også hans omsorg

Tove og Bjarnes kald gik i stykker

Parret har oplevet, at Gud bærer, også når missionæropgaven afsluttes før ønsket

AF KAJA LAUTERBACH

I 1993 rejste Tove og Bjarne Mogensen til Ifakara i Tanzania som missionærer for LM. Men allerede efter to år måtte de erkende, at de ikke kunne få livet til at fungere, og de vendte derfor tilbage til Danmark.

Parret oplevede det meget forskelligt. For Tove var det i første omgang en lettelse at afslutte missionæropgaven, men for Bjarne var det meget svært at acceptere.

"For mig var det et betydeligt nederlag, en oplevelse af fiasko. Jeg mødte kaldet allerede som 14-årig og havde forberedt mig mentalt i 15 år og blandt andet gået på LM's Missionsskole," siger han og tilføjer, at han også havde svært ved ikke at lade sig påvirke af, hvad andre tænkte.

Samtaler med fagperson

Familien, der efter ankomst til Danmark talte to små drenge, slog sig ned i Astrup ved Skjern. Senere kom to børn mere til. Livet som børnefamilie er på mange måder i faste rammer, og det hjalp dem til at komme videre, fortæller de.

De fandt arbejde inden for deres uddannelse fra før missionærtiden. Tove som sygeplejerske og Bjarne som landmand, og det gav dem en følelse af identitet. Bjarne har for nylig skiftet landmandslivet ud med et job på maskinfabrikken RUNI i Tarm.

Imidlertid oplevede de situationen meget forskelligt. Både hverdagen i Ifakara og

"Guds løfter om at være med alle dage blev opfyldt på andre måder, end jeg havde forventet," siger Bjarne Mogensen.

det at afslutte missionærtiden. Det havde de behov for at få sat ord på og tog derfor imod LM's tilbud om samtalerapl.

"Det var en rigtig god hjælp at få tingene snakket igennem med en uvildig fagperson. En, der både kan komme med indspark og stille de rigtige spørgsmål, så man kan få læst af," er parret enige om.

Dobbelte følelser

Selv om Tove oplevede det som en lettelse at vende tilbage til Danmark, oplevede hun også en form for svigt fra Gud, fordi de måtte opgive missionæropgaven.

"Det er virkelig dobbelt, for på den anden side var det ham, der bar mig igennem. Jeg har aldrig følt mig forladt af ham eller været i tvivl om, at han var med," siger hun, som før udrejse havde et personligt missionærkald.

For Bjarne var oplevelsen af, at Gud havde svigtet, stærkere. Men det var også dobbelt for ham, for samtidig kunne han hvile i Guds løfter om, at han er med alle

FOTO: KAJA LAUTERBACH

dage.

"Det løfte blev bare opfyldt på andre måder, end jeg havde forventet," siger han.

"Når Gud handler anderledes, end jeg tænker på forhånd, er det også hans omsorg. Gud leder nemlig i forhold til evigheden, og en oplevelse af modgang kan godt være en gave, der dog er pakket ind i gråt papir."

At Gud har lovet at gå med, betyder ikke, at kristne undgår problemer, understreger Bjarne.

"Men det betyder, at Gud censurerer de ting, han lader os møde efter, hvad der gavner i forhold til evigheden."

Det er en åndelige erfaring, som parret har fået lov til at hvile i hen ad vejen – og som de stadig er undervejs i.

Hele vejen gennem forløbet klyngede Bjarne sig

til, at han ikke behøver føle Guds omsorg, men gerne må bygge sin tillid til Gud på en objektiv viden om, at han aldrig svigter.

"Og så må jeg gerne sige hvorfor til Gud, når bare det ikke kommer til at fylde så meget, at det fjerner hvilen i Gud."

Helligånden skal prikke

Der gik ikke ret lang tid, efter at familien havde bosat sig i Astrup, før Bjarne blev spurgt om at være missionskonsulent i LM Vestjyllands afdeling.

"Det tror jeg var godt. For mig levede kaldet til mission stadig, og det var en måde, som jeg kunne videregive kaldet til mission på," siger han.

Tove indskyder:

"Jeg tror, det var en hjælp for dig med den kanal til at få afløb for dit kald."

Bjarne blev også kaldet som prædikant, og her havde han også en helt naturlig kanal for at formidle det, der lå ham mest på sinde, nemlig at evangeliet er for alle.

Hans egne erfaringer gør dog, at han er forsigtig med at formidle det subjektive missionærkald, altså at sige: Mon ikke Gud ønsker at bruge dig som missionær?

"En leder bør være bevidst om ikke at misbruge sin position. Måske må vi i mange tilfælde lade Helligånden tage prikkerunden," siger han.

Ikke kun fiasko

Tove og Bjarne er enige om, at den korte missionærtid dog ikke kun var fiasko.

"Jeg er helt overbevist om, at vi var til gavn for nogle mennesker – både rent menneskeligt og åndeligt," siger Bjarne.

I bakspejlet kan de også se, at de selv har været igennem en udvikling, der både har været lærerig og meningsfuld. Ingen af dem er bange for at møde mennesker, der har det svært, og de tror, at deres egne kampe er en del af grunden.

Tove tænker på, hvordan hun har prøvet følelsen af at være fremmed på egen krop.

"Jeg oplever, at det giver mig en større forståelse for, hvordan det er for vores rumænske nabo at skulle integreres i en anden kultur," siger hun.

For hende står missionærfællesskabet også som en helt speciel glad side ved tiden i Tanzania, som hun har taget med hjem.

"Det kan ikke kan beskrives, men må opleves. Som missionær vælger man ikke selv sine venner. Dem får man tildelt. Alligevel udvikler der sig ofte en tillid og åbenhed, der er noget helt specielt, fordi vi som missionærer er i samme båd," uddyber hun.

Respekt for andre

Ud over hvad de selv har fået med sig, udtrykker Tove og Bjarne en stor forståelse og respekt for de missionærer, der må stoppe efter en kort periode.

"De har povet sig ud på Guds kald og løfter, som han aldrig svigter," siger de.

"Men når missionærerne kommer ud, hvor alt er anderledes, opleves det hele ofte som gennem et forstørrelsesglas. Derfor kan livet let blive uoverskueligt og forme sig anderledes end forventet."

SYNSPUNKT ▶

LM's frimenigheder søger aktivt at fremme lægmandstanken

AF ANDREAS K. IPSEN
FRIMENIGHEDSPRÆST I TARM

I *Tro & Mission* den 5. november giver Ebbe Kaas i et interview et udmærket rids over LM's historiske bånd til folkekirken. Der er dog én ting, som undrer mig, og det er, når der gives udtryk for, at LM's frimenigheder har

"plagieret folkekirken opbygning med en ansat frimenighedspræst som fast forkynder". Samtidig opfordrer Ebbe Kaas til åremålsansættelser i frimenighederne for at sikre, at menigheden kan "se og høre en anden deres faste præst".

Jeg mener, at dette er misvisende. I alle de LM-frimenigheder med ansat præst,

som jeg er bekendt med, er det helt almindelig praksis at benytte andre forkyndere end den ansatte præst. Fra mine samtaler med andre frimenighedspræster er det mit indtryk, at den gennemsnitlige frimenighedspræst prædiker ved cirka en tredjedel af menighedens gudstjenester.

Og ikke nok med, at dette

er praksis i frimenighederne, så er det også mit klare indtryk, at det bliver set som en værdifuld praksis, som frimenighederne ønsker at værne om. Der er blandt LM's frimenighedspræster en meget stærk bevidsthed om, at vi netop ikke skal påtage os den dominerende rolle, som en folkekirkepræst har, men give plads

for nådegavernes udfoldelse.

Jeg går ud fra, at Ebbe Kaas godt er klar over dette, og at han måske bare mener, at det er uheldigt, når en ansat præst står for en relativt stor del af forkyndelsen i forhold til for eksempel afdelingsprædikanter. Det er et helt legitimt synspunkt.

Men jeg finder det meget uheldigt, at det i interviewet kan høres, som om folkekirken enstrengede model er blevet kopieret én til én af LM's frimenigheder, når det faktisk er noget, vi aktivt forsøger at undgå. Den slags uklarhed er ikke fordrende for en informeret og åben samtale om menighedsformer i LM.

Tak

I forbindelse med Elisa Riis' sygdom og død vil vi gerne takke alle, som har vist deres støtte. Tak for forbøn og deltagelse i form af besøg, blomster, breve og hilsener, e-mails og sms'er.

Tak også for de mange donationer til LM's Internationale arbejde.

Med kærlig hilsen
Birthe og Karl
Mogens og Leni
Jakob og Inger Marle

Annelise og Axel Rye Clausen
- et langt liv i international mission

2018

Kald og konsekvens
Et liv i international mission

»Det er utallige erfaringer og oplevelser fra dette missionærliv, de deler med deres læsere. En erfaringsverden, der så vist også rummer skuffelser og kriser i enkeltprojekter, men hvor netop lukkede døre og blindgyder ofte har bidraget til, at nye veje åbnede sig for det overordnede projekt: at evangeliet skal finde vej til stadig flere.«

248 sider
249,95 kr.

Leif Rasmussen, Fhv. generalsekretær i Luthersk Mission

Lohse | LogosMedia | Credo | Fokal | Kolon | Refleks
Forlagsgruppen Lohse · 75 93 44 55 · info@lohse.dk

FAMILIEKONSULENT SØGES

LM søger en familiekonsulent fra 1. februar eller snarest derefter. Stillingen er en fireårig projektansættelse. Du skal hjælpe kristne familier og singler til et godt kristenliv i hverdagen og i menigheden. Det handler om hjælp til udfoldelsen af det kristne liv:

- i parforhold og familie
- i børneopdragelse
- i situationen som single
- i forhold til seksualitet, porno og kønsidentitet

Vi forestiller os, at du er uddannet indenfor pædagogik, psykologi, terapi, sjælesorg el.lign. Erfaring fra rådgivning eller terapeutisk virksomhed vil være en fordel.

Se hele stillingsbeskrivelsen på dlm.dk/job. Ansøgningsfrist: 3. december 2018. Har du spørgsmål, er du velkommen til at henvende dig til vicegeneralsekretær Carsten Skovgaard-Holm på csh@dlm.dk / 61 79 48 87.

CLAUS AASKOV ►► Når jeg ser den medvind, som Gospel-kids har, tror jeg, at korene nok skal komme igen i LM

Musikalsk mandeklub

Vestjysk LM-mandskor optrådte første gang ved Landsmødet i 2013. De synger klassiske korværker og kristne sange og salmer

Alle i mandskoret Laudate er erfarne sangere og vil gerne lave noget, der er "lidt svært".

AF KAJA LAUTERBACH

En gang om måneden mødes ti modne mænd fra Vest- og Sønderjylland for at hygge, snakke og spise sammen. Men ikke mindst for at have en seriøs korøvelse.

Det er nemlig ikke bare en mandeklub, der mødes. Det er mandskoret Laudate, fortæller Claus Aaskov, der er dirigent for koret.

Som organist i Vildbjerg Kirke er han leder af tre kor: Gospel-kids, pigekor og et voksenkor.

"Men jeg fik lyst til at lave noget helt andet. Det skulle være et mandskor, som har en helt anden klang end et kor for blandede stemmer."

Derfor samlede han en flok mænd i det, der blev til Laudate. Det skete et halvt år før LM's Landsmøde i 2013, hvor de havde deres første optræden.

Erfarne sangere
Sangerne i Laudate har alle

sunget i kor, da de var yngre.

"Den erfaring bruger vi til at lave noget, der er lidt svært. Det synes vi alle, er sjovt," forklarer Claus Aaskov.

De synger både klassiske korværker og sange fra *Fællessang* eller *Sange og Salmer*, og de synger både til klaver, playback og a cappella.

Claus Aaskov laver selv arrangementer af sangene, så de passer til korets stemmer. Det kan godt være lidt af en musikalsk udfordring, da der ikke er nogen kontratenorer i koret.

Dirigenten fortæller, at Laudate ikke er så meget ude at synge for tiden. De holder imidlertid flere julekoncerter hvert år, og dem ser de frem til.

Der er altid stort fremmøde til Laudates julekoncerter, hvor de bliver akkompagneret af en pianist og en trompetist.

Til julekoncerterne profiterer Claus Aaskov af, at Laudate består af erfarne

korsangere. Han indspiller de forskellige stemmer og sender dem rundt til medlemmerne, som så øver hjemmefra.

Ud over koncerterne vil Laudate rigtig gerne ud til sangaftener i kirker og missionshuse.

"Vi tager ikke ud til almindelige møder. Men vi vil gerne ud og synge for og med menigheden," siger Claus Aaskov.

"Når det sker, får vi meget positive reaktioner. Folk elsker at synge – og de elsker en anderledes musikaften."

Udvikling i musikken
51-årige Claus Aaskov har altid lavet musik og begyndte at synge i ungdomskor, da han var 16 år,

På grund af sit musikalske virke blev han hurtigt lidt kendt i LM-landskabet og blev spurgt om at gå ind i musikbestyrelsen, dengang LM's musikarbejde hed Lyrnorden. Han er stadig med i bestyrelsen for LM Musik,

som han tidligere har været formand for.

Han har fulgt tæt, hvordan musikstilen har ændret sig gennem tiden. Fra dengang trommer var en sjældenhed, og der kun var få instrumenter i efterskolernes musiklokale, til nu, hvor musikbands er en helt naturlig ting de fleste steder.

Når det gælder nutidig lovsang, glæder den tidligere musikformand sig over, at den udvikling, der er sket med teksterne.

"Når man ser på *Fællessang 4*, er der kommet meget mere kød på teksterne i forhold til tidligere," uddyber han.

Der er meget få kor, også børnekor, tilbage i LM.

"Jeg tror, at det skyldes, at vi lever i en X Factor-tid, hvor mange ting er meget solistpræget," siger Claus Aaskov.

"Imidlertid har Gospel-kids medvind. Når jeg ser det koncept, tror jeg, at korene nok skal komme igen."

BOGOMTALE ►

Peter Edlef Nissen:
Det enestående liv
Credo 2018

56 sider – 49,95 kroner

Forfatteren peger på det evangelium, der kan ligge i at leve i cølibat – også i vores tid. Han giver også en lettilgængelig vejledning i at leve i seksuel afholdenhed.

Lynn Austlin:
Selv når bølgene bruser
Lohse 2018

416 sider – 299,95 kroner

En roman om tre kvinder, der kæmper for slavernes frigivelse, frihed fra alkoholisme og kvinders rettigheder. De tre kvinders tro og livserfaring danner baggrund for de valg, de træffer.

Toni Matas:
Læs og leg Juleevangeliet
Lohse 2018

16 sider – 20,- kroner

Fortæller juleevangeliet gennem en tegneserie suppleret med små opgaver undervejs. Brug hæftet til uddeling i juletiden som en hilsen fra kirken, børneklubben, foreningen eller ...

HANNA RASMUSSEN ►► Vi har meget at takke for i LM med alt det, vi har oplevet i Etiopien. Lad os ikke glemme det, selv om vi ikke har flere missionærer udsendt

Et liv i tjeneste for det etiopiske folk

Efter 25 år i Etiopien afslutter Hanna Rasmussen nu sine missionæropgaver for LM og går på pension

AF KARIN BORUP RAVNBORG

Tidligere på året afsluttede Hanna Rasmussen sit arbejde i Etiopien efter 25 år i LM's internationale missionsarbejde. Den erfarne missionær fyldte i år 65, og da hendes seneste fireårige periode udløb i sommer, fandt hun det naturligt at trække stikket og vende hjem til Falster.

Med sig tager hun mange års erfaring med det etiopiske folk, deres kultur og tro – ikke mindst med mange forskellige stammefolk i det sydlige Etiopien.

Efter fire år på Den norske Skole i Addis Abeba blev Hanna Rasmussen ansat til opgaver i kirkens sydvestsynode. De første fire år var hun engageret i kirkens kvindearbejde i Geresse, og siden var hun seks år i Omo Rate, hvor hun sammen med evangelisterne underviste i kirken og tog med dem ud til de nærliggende landsbyer for at fortælle bibelhistorier.

Et land i udvikling

Der er sket en stor udvikling i Etiopien, siden Hanna Rasmussen kom til landet første gang i 1984 som lærer på Den norske skole i Addis Abeba. Dengang var landet ledet af et kommunistisk styre og hærget af borgerkrig. Siden er der indført demokrati, men der er fortsat ofte politisk uro.

Det er stadig et fattigt land. Befolkningstallet er mere end fordoblet siden dengang fra omkring 45 til over 100 millioner mennesker, men der er sket et

►► Man oplever for alvor glæden ved at undervise, når en elev pludselig finder sammenhænge og begynder at dykke dybere ned i Bibelen for at forstå den

Hanna Rasmussen

Hanna Rasmussen sammen med sin nærmeste medarbejder gennem mange år i Jinka – pastor Taffese Karde, som er leder af den etiopiske kirkes evangeliske arbejde i Syd-Omo, nær grænsen til Kenya.

voldsomt opsving. Vejnettet er udbygget, der er bygget broer over flere floder, næsten alle har i dag en mobiltelefon, og man satses meget på udvikling af uddannelser.

I Jinka, hvor Hanna Rasmussen boede siden 2007, er der for nylig kommet en helt ny, international lufthavn, fortæller hun.

Der er også sket en stor udvikling i den lutherske kirke – Mekane Yesus Kirken – som er en af de hurtigst voksende kirker i verden med omkring 9,5 millioner medlemmer.

Mange nye kristne

For Hanna Rasmussen har det været fantastisk at opleve, hvordan kirkens arbejde nu er nået ud til mange områder i det sydvestlige Etiopien.

"Blandt tsemay-folket i Woito-området og daasanach-folket ved Omo-floden er der kommet mange nye kristne. I Seremerit, tæt på grænsen til Kenya, er 120 blevet døbt i løbet af halvandet år. Nogle af dem, jeg

kendte som børn, da jeg boede i Omo Rate for mange år siden, er nu ledere i kirken."

I andre områder er vækelsen gået mere stille for sig. Nogle stammefolk er svære at nå med evangeliet, for eksempel hammar-folket, fortæller hun.

"Det er et meget stærkt og stolt folk. Der har været evangelister hos dem i 20 år, men der er ikke mange, der er nået. Nu begynder man at se lidt vækst. I Yetele, ikke så langt fra Turmi, samles folk nu jævnlige, og der er bygget en lille kirke."

De seneste år i Jinka har hun undervist på Mekane Yesus Kirken's bibelskole. Derudover har hun haft mange forskellige opgaver for kirken: rådgivning i distriktsarbejdet, koordinator for et grundskoleprojekt, regnskabs- og kassererarbejde og en række andre praktiske opgaver.

De største glæder

En af de største glæder fra undervisningen var de små aha-oplevelser, bibelskoleleverne fik en gang imellem.

►► Blandt tsemay-folket i Woito-området og daasanach-folket ved Omo-floden er der kommet mange nye kristne. Nogle af dem, jeg kendte som børn, da jeg boede i Omo Rate for mange år siden, er nu ledere i kirken

Hanna Rasmussen

"Der oplever man for alvor glæden ved at undervise. Når en elev pludselig finder sammenhænge og begynder at dykke dybere ned i Bibelen for at forstå den. Det er stort at mærke, at det, de har lært, har gjort indtryk på dem, og de kan finde ud af at formidle det videre til andre."

Den mangeårige missionær har haft et tæt og godt samarbejde med den etiopiske præst og lederen af kirkens evangeliske arbejde i Syd-Omo, Taffese Karde. Sammen med ham har hun været på mange evangelisationssture rundt i området.

"Han er en dygtig teolog, der har styr på sin lutherske teologi. Og så har han et fantastisk godt kendskab til de mange forskellige kulturer og stammer i området. Han har været god at have som støtte. En, man kan snakke med om de forskellige situationer, der opstår," fortæller hun.

Inden Hanna Rasmussen forlod Jinka, inviterede præsten og hans kone hende på middag som en god afsked og afslutning på de mange års samarbejde.

Afsked med vemod

Det er med en vis portion vemod, Hanna Rasmussen har forladt det land og den kirke, hun i så mange år har arbejdet i – og ikke uden bekymring. For selv om det er fantastisk og glædeligt med

den enorme vækkelse, så er der desværre også meget usund lære, der finder vej ind i Mekane Yesus Kirken, mener Hanna Rasmussen.

"Mange er inspireret af de amerikanske prædikanter, de ser på tv, der råber og skriger, og så tror de, at det skal være sådan. Nogle af bibelskolens elever kommer i den store kirke i Jinka. Når de søndag efter søndag oplever noget, der ikke er godt og sundt, så er det svært for dem at skelne og vide, hvad der er en god prædiken," siger hun.

"Min smerte er selvfølgelig: 'Hvordan skal de få åndelig føde?' Så må vi huske på, at trods splid og uoverensstemmelser i kirken, så vokser Guds rige. Det er næsten, som om det er på trods af os. Det oplevede vi også i den sidste tid, jeg var derude, hvor Eilisa (Riis, udsendt af LM til sundhedsarbejde i området, red.) blev syg, og jeg måtte udsætte min hjemrejse. Det er ikke altid, det går, som vi har planlagt. Men midt i det hele vokser Guds rige alligevel."

Meget at takke for

Derfor er der brug for megen forbøn for den etiopiske kirke, ikke mindst i disse år, hvor LM udfaser sit arbejde i Etiopien, understreger hun.

"Vi har meget at takke for i LM med alt det, vi har oplevet gennem mange år i Etiopien. Lad os ikke glemme det, selv om vi ikke har flere missionærer udsendt. Bed for kirkens ledere, evangelister og præster. Der er stadig nogle, der gør et stort stykke arbejde derude."

De seneste måneder har Hanna Rasmussen rejst rundt i Danmark på møderejse. Nu har hun slået sig ned i Nykøbing Falster, hvor hun er med i den lokale LM-kreds. Pensionisttilværelsen som sådan er ikke noget, hun frygter. Hun glæder sig til et aktivt liv med motion, læsning og mange andre aktiviteter.

"Livet har jo sine faser. Hver ting til sin tid. Jeg har aldrig oplevet kulturchok – hverken den ene eller den anden vej. Jeg bruger ikke så mange kræfter på de der skift."

TEMA | STRESS

ULRIK FOGH BUCH ►► Jeg kunne ikke fornemme, at Gud var der, mens det stod på, men jeg ved det, og det var min tryghed

Jeg opdagede min afmagt, da min kone blev syg

Ulrik Fogh Buch har fået en forvisning om, at Gud er med i svære perioder, selvom han er usynlig

AF NICKLAS LAUTRUP-MEINER

Det var den meget simple bøn om Guds hjælp, der hele tiden rumsterede i Ulrik Fogh Buchs hoved, da hans kone Elisabeth gik ned med stress i to omgange med syv måneders mellemrum i 2015. I sidste omgang fulgte en depression og en indlæggelse med.

"Hun var så syg, at det var farligt. Jeg var afmægtig over for Gud. Vi vidste ikke, hvad der skete om fjorten dage," fortæller nordsjællænderen, der til daglig arbejder som musiklærer på LMH.

Måtte have hjælp udefra

Som ægteemand til en stressramt oplevede Ulrik en konstant risiko for at komme til at gøre sin kone til statist i deres hjem. Hans kone var sygemeldt og havde brug for hvile, men samtidig var der en lang række praktiske opgaver forbundet med hjemmet og deres tre børn, som dengang alle boede hjemme.

"Det var et dilemma. Hvordan kunne jeg have tillid til, at hun kunne de ting, hun sagde, hun kunne, når hun

Ulrik Fogh Buch fortæller, at han oplevede afmægtighed, fordi han ikke kunne gå med sin kone på arbejde og løse hendes problemer.

var ramt af stress? Hun var sygdomsramt, fordi hun havde svært ved at sige til og fra på arbejdet, og nu skulle jeg have tillid til, at hun selv kunne sige til og fra derhjemme."

Fordelingen af opgaver i hjemmet og tilliden til kræfter, der den ene dag var der, og den anden dag var væk, var et tilbagevendende spørgsmål mellem dem, forklarer højskolelæreren og tilføjer, at de måtte have professionel hjælp til at tale tingene igennem.

"Det var vores hjælp at have fagfolk, der kunne hjælpe os til at justere på tingene," siger han og erkender, at der var opgaver, han kunne tage fra hende af kærlighed, men som fik

FOTO: ISTOCKPHOTO

hans kone til at føle sig betydningsløs.

Afmagt og vrede

Det var ikke kun opgaverne i hjemmet og relationen mellem dem som ægtefæller, der var konsekvensen for Ulrik som pårørende. Det, at der var noget, der var ude af hans kontrol, påvirkede

også højskolelæreren.

"Når jeg oplever afmagt, reagerer jeg med vrede," siger han og tilføjer han, at han ikke blev så vred på Gud i dette tilfælde, men at han var vred på mennesker på hans kones arbejdsplads.

"Jeg var ramt af afmægtighed, for jeg var klar over, at jeg ikke kunne gå med

hende på arbejde og løse problemerne."

Han erkender, at vi som mennesker altid er afmægtige, men at dagligdagen ofte føles kontrollerbar.

"Men når en benhård sygdomsperiode kommer, så mærker jeg, at livet ikke er i min kontrol."

Ulrik fik luft for sin afmagt ved at tage sig tid til at løbe eller gå en tur, hvor han kunne bede, siger han og tilføjer, at han ofte går rundt og beder.

"Bøn er en gave til os – særligt i en periode, hvor jeg havde brug for at lægge tingene fra mig. Det er en kæmpe livskraft – også når vi bliver ramt af bekymringer – at vi kan komme af med tingene."

Et andet liv i dag

Den svære sygdomsperiode ændrede deres familie og Ulriks forhold til Gud.

"I dag lever vi med andre sikkerhedslinier. Det satte en dagsorden, der bliver mindre og mindre, men der er stadig ting, som vi aldrig laver om på. Hviletid for eksempel – og så må vi gå glip af andre ting. Vi skal ikke tilbage til dér, hvor vi var før."

Ulrik har også fået en for-

"Bøn er en kæmpe livskraft – også når vi bliver ramt af bekymringer – at vi kan komme af med tingene," siger Ulrik Fogh Buch.

visning om, at Gud er med.

"Jeg kunne ikke fornemme, at han var der, mens det stod på, men jeg ved det, og det var min tryghed."

Trygheden for ham personligt giver ham også en ballast, når han sidder i samtaler med elever på LMH og andre, der går igennem svære tider. Han italesætter ikke altid til den, der har det svært, at Gud er der midt i smerten, fordi det kan være en rød klud i ansigtet på folk, men det giver ham selv en tryghed til at stå i det svære.

"Gud forsvinder ikke, selv når menneskelivet er rædselsfuldt. Den tryghed har jeg med."

Menigheden skal være et værn mod præstationspres

Vi skal ikke tro, at alting står og falder med os, advarer generalsekretær

Som LM's generalsekretær, tidligere sognepræst og jobkonsulent er det bestemt ikke en uvant situation for Søren Skovgaard Sørensen at sidde over for mennesker, der kæmper med at mestre livet.

Han mener, LM'erne skal være gode til at søge fællesskabet og lære at få et realistisk syn på egne kræfter.

"Andres forventninger kan komme til at bestemme for meget, og nogle af os kan komme til at sammenligne vores svage sider med

andres stærke. Det er urmeligt."

Være fremfor gøre

Psykiatrifonden definerer stress som en belastningstilstand, hvor ydre og indre krav overstiger den enkeltes resurser. Sådanne situationer er der mange af i menneskelivet, understreger Søren Skovgaard Sørensen, der som jobkonsulent ofte sad over for folk, der havde oplevet en uventet fyring.

"En fyring er en stor livsforandring, men for den fyrede kan denne svære livsoplevel-

se resultere i to yderpunkter: nye spændende muligheder eller sygdom."

Han mener, at kristne har en særlig hjælp at hente i forholdet til Gud og i Bibelen, når de svære oplevelser indtræffer:

"Bibelen understreger, at det er vigtigere at være end at gøre. Vi skal ikke præstere for at være værdifulde. Det er vi allerede. Samtidig har vi fået nogle redskaber i bøn og i meditation over Guds ord, som lægger pauser ind i vores liv og giver os mulighed for at lægge det svære i

Guds stærke hænder."

Han opmuntrer nogle gange folk til at meditere over et vers fra Bibelen, som eksempelvis "Kast al Jeres bekymring på ham, for han har omsorg for jer." (1 Pet 5,7).

"Læg gerne et skema for dagen over, hvornår du skal have sådanne små bede- og meditationsstunder."

Et stærkt fællesskab

Når stress er en voksende udfordring i det danske samfund, skyldes det en stigende professionalisering, mener generalsekretæren.

"Vi får eksperter til mange forskellige ting i samfundet, og det betyder, at vi andre ikke udvikler modet til at kaste os ind i nye større projekter. Tidligere arbejdede man med tingene i familien og lærte af sine fejl. I dag kan man opleve et stort præstationspres i samfundet."

Han advarer mod, at udviklingen mod flere eksperter i samfundet kopieres 1:1 af LM. Det kan nemlig betyde, at folk bliver bange for at gå ind i nye opgaver eller føler sig så forpligtet på en opgave, at de ikke tør slippe

den. Men fællesskabet er stærkere end som så, forklarer han med en personlig anekdote:

"Som sognepræst oplevede jeg, at der var en, der måtte have hjælp til at slippe af med sine opgaver. Der gik to uger, og så var der to nye, som meldte sig til at prøve kræfter med hans opgaver."

Et af menighedens mål er faktisk at være til støtte for den, der bærer store byrder, minder han om med ordene fra Gal 6,2: "Bær hinandens byrder, således opfylder I Kristi lov." *nlm*

TEMA

ANN-SOFIE BACH LARSEN ►► Det udfordrede mig, for hvad var det, jeg virkelig havde lyst til? Og hvad ville andre tænke, når jeg lavede en hel masse, selv om jeg var sygemeldt?

Jeg ville det hele selv – og gav alt for meget

Ann-Sofie Bach Larsen oplevede, at det allersværeste var at erkende, at hun havde stress

AF KAJA LAUTERBACH

Ann-Sofie Bach Larsen blev uddannet lærer i 2014. Hun fik et barselsvikariat på en folkeskole i Holte nord for København for børn med autisme, og allerede efter fem uger blev hun fastansat.

Da hun startede op igen næste skoleår, følte hun, at nu kunne hun selv, og hun gjorde ikke brug af skolens fokus på teamsamarbejde.

"På grund af alt for lille erfaring gik jeg for eksempel i gang med at lave alle læringsplanerne på én gang i stedet for at fordele det over et stykke tid," siger den 28-årige nordsjællænder.

"Jeg ville det hele selv, og jeg ville også så gerne vise skolen, at de havde ansat den helt rigtige person. Derfor gav jeg alt for meget."

Hun følte ikke, at hun havde det dårligt, men begyndte at glemme aftaler på arbejdet. Hendes chef kunne mærke, at hun var presset, og spurgte, om hun havde brug for at tale med nogen.

Snakkede i tre timer

Det afviste hun, men en dag da Ann-Sofie kom på arbejde, havde hendes chef arrangeret, at hun skulle have en samtale med skolepsykologen.

Da Ann-Sofie Bach Larsen fra Hillerød var ramt af stress, oplevedes LMU som et frirum. Hun takker for, at hun aldrig har følt, at Gud var fjern – ikke engang da livet var mest uoverskueligt.

"I første omgang kunne jeg ikke selv se, hvad jeg skulle tale med psykologen om, men da hun tre gange havde spurgt om, hvordan jeg havde det, knækkede filmen, og jeg kunne mærke, at noget ikke helt var, som det skulle være," siger Ann-Sofie.

Hun og psykologen snakkede sammen i tre timer, og de vendte alt for at finde ud af, hvor problemet virkelig lå.

"Jeg vidste ikke, hvad det var, der pressede mig, men

det viste sig at være mit arbejde".

Sæt ord på

Psykologen udfordrede Ann-Sofie til selv at gå ned til sin chef og fortælle, hvordan hun havde det. På den måde blev hun nødt til at sætte ord på det, der er svært.

"Det er allersværest at sætte ord på over for sig selv, men der er ingen andre end en selv, der kan sige, hvordan man virkelig har det. Der er heller ikke andre,

der kan sige, hvad der skal til, for at man får det bedre," har hun erfaret.

Chefen mødte hende med anerkendelse og forståelse. Hun blev sendt hjem og fik besked på at ringe til lægen.

Her fik hun at vide, at hun havde meget kraftige symptomer på stress, men også, at det var noget "hun sagtens kunne klare". Og så fik hun til opgave, at hun skulle gøre de ting, der gør hende glad, og som hun godt kan lide.

"Det udfordrede mig, for hvad var det, jeg virkelig havde lyst til? Og hvad ville andre tænke, når jeg lavede en hel masse, selv om jeg var sygemeldt?" siger hun.

Hun nåede frem til, at det, hun havde allermest lyst til, og som gav hende energi, var at være sammen med mennesker, hun holdt af. Hun fandt et kæmpe frirum i LMU, for her kunne hun bare være sig selv uden at møde en masse forventninger.

"Musik er en anden ting, der altid har fyldt mig med glæde. Musik er en stor del af min hverdag, og gennem det kan jeg udtrykke, hvordan jeg har det," siger hun.

Ann-Sofie takker for, at hun aldrig følte, at Gud var fjern – ikke engang da livet var mest uoverskueligt. Tværtimod oplevede hun det som Guds måde at sige: "Prøv at kigge op."

Struktur og ro

Ann-Sofie glæder sig over, at hendes stress blev taget i opløbet.

"Det var slemt nok, men jeg var kun sygemeldt i tre uger og arbejdede så på halv tid i to uger," siger hun.

Ud over at sove brugte hun tiden til at finde ud af måder at strukturere sit liv bedre på, så det ikke bliver uoverskueligt.

Det gør hun blandt andet med at skrive sedler med alt det, der kan fylde i hendes hoved – både hjemme og på arbejdet.

"Det giver ro at få overblik, og jeg kan både strege ud og fysisk smide dem væk, når tingene er gjort. Jeg har også gjort det til en være bare sætte sig ned lidt og slappe af, når hun kommer hjem i stedet for at gå i gang med alt muligt med det samme," siger hun.

Aflæs hinanden

Selv om Ann-Sofie har det godt nu, kan hun godt blive bekymret, når hun mærker, at nogle af de symptomer, hun havde på stress, kommer frem. Samtidig ved hun, at stressen ikke vender tilbage, for hun er opmærksom på symptomerne og kan tage sine forholdsregler i tide.

Hun er rigtig glad for, at der var nogen, der aflæste de signaler, hun udsendte, og fik hendes stress stoppet, inden den blev rigtig slemt.

"Imidlertid skal vi huske, at stress er noget individuelt, og at mennesker reagerer forskelligt. Det handler om at respektere et menneske og sige, at sådan er det for vedkommende, og at acceptere, at nogle kan have det svært. Og så at være der for vedkommende."

Stress følges ofte af skam

Det handler om at finde ud af, hvad der udløser stress – og at undgå det, mener stressudvalg under foreningen Agape

Alle mennesker oplever perioder, hvor de er pressede, og mange kan klare det. Imidlertid er der nogen, der bliver ramt af stress, og det skyldes, at hos dem er den regulator, der styrer, om man er stresset eller afslappet, gået i stykker.

Det forklarer Flemming Najbjerg fra Videbæk, der er med i det udvalg, der laver stresskurser gennem foreningen Agape.

Et stresskursus varer to til fire dage, og det afholdes med nogle ugers mellemrum mellem kursusdagene. Her får kursisterne redska-

ber til at håndtere stress og komme videre.

En vigtig del er at lede den stressramte til selv at se i øjnene, hvad der er problemet. Gennem samtaler med Agapes stresscoaches får man hjælp til at kortlægge, hvad der udløser problemerne, så man kan lære at undgå det.

"Når den stressramte finder ud af, hvad der udløser stressen, er det muligt at begynde at bygge en ny tilværelse op," siger Flemming Najbjerg og tilføjer, at mange af dem, der bliver stressramt, samtidig oplever en

meget stor følelse af skam og af at være ydmyget.

"Både over, at de måske ikke har set faresignaler, og over at de ikke kan klare det hele mere, som de er vant til."

Selv stressramt

Flemming Najbjerg er graver ved Troldhede Kirke. Tidligere var han ansat i Indre Mission, men måtte stoppe, da han selv blev ramt af stress. Han tror, at det både kan være en fordel og en ulempe at være kristen i forhold til at få stress.

"Jeg oplevede det at være

kristen som en stor styrke, fordi jeg kunne bruge Bibelen til at finde hjælp – især fandt jeg hjælp i Salmernes Bog i Bibelen," siger han og anbefaler Bibelselskabets metode "Bibelsk sjælesorg" til at bearbejde en krisesituation. Den er udviklet i en krigssituation, men kan bruges i alle kriser, mener han.

På den anden side mener Flemming Najbjerg, at ansatte i kristent arbejde har en større fare for at køre ned end andre. Det kan skyldes, at de føler, de har et kald fra Gud og derfor let kommer til

at holde ved længere, end de skulle gøre.

Tag det alvorligt

"Pligttopfyldende mennesker, og dem, der påtager sig mange opgaver, er i en særlig risikogrube. Det er nemlig ofte dem, opgaver bliver læsset over på. Men det er opskriften på at køre ned, for på et tidspunkt kan de ikke mere," påpeger Flemming Najbjerg.

Med tanke på at forebygge, at flere bliver ramt af stress, har han derfor to råd, som han adresserer til både den, der er ramt af stress, og

den, der står ved siden af.

"Tag det alvorligt, og overvej, hvordan du bruger ordet 'stresset'. Desværre er der mange, der siger 'Jeg er godt nok stresset', hvor det bare betyder, at jeg laver alt for meget, og det tager alvoren af situationen," siger han.

Og så skal man lytte efter de signaler, kroppen sender.

"Vi er alle skabt til at yde ekstra i en periode, men så skal man også give plads til afslapning bagefter, så man får lyst til at gå i gang med en ny opgave. Hvis man ikke har det, er der ved at være noget galt." *kl*

TEMA

NICOLAI TECHOW ►► Vi bliver ikke syndere ved at begå synder. Vi undfanges som og er syndere, og derfor begår vi synd

Sådan forkynder jeg om synd

Det kan føles svært at forkynde om synd, men det er nødvendigt, så mennesker kan se, at de har brug for Jesus, skriver Nicolai Techow

AF NICOLAI TECHOW
ADJUNKT PÅ DANSK BIBEL-
INSTITUT
NT@DBI.EDU

Kristendom handler om løsningen på vores mest grundlæggende problem, som alle andre problemer i sidste ende stammer fra. Han, altså løsningen, hedder Jesus. Men hvad er så vores mest grundlæggende problem?

Bibelen kalder det "synd". Jesus hedder netop Jesus, fordi han er kommet for at "frelse os fra vore synder" (Matt 1,21). Det gør det pænt vanskeligt at tale længe om pointen med Jesus uden også at tale om synd.

Synd kan være et tabu-belagt emne. Ikke sådan at forstå, at det, som Bibelen kalder synd, er noget, vi ikke snakker om, tværtimod. Men det at det er synd, og det at sige, at det er synd, er ubehageligt. Alligevel er det som sagt ikke til at komme uden om.

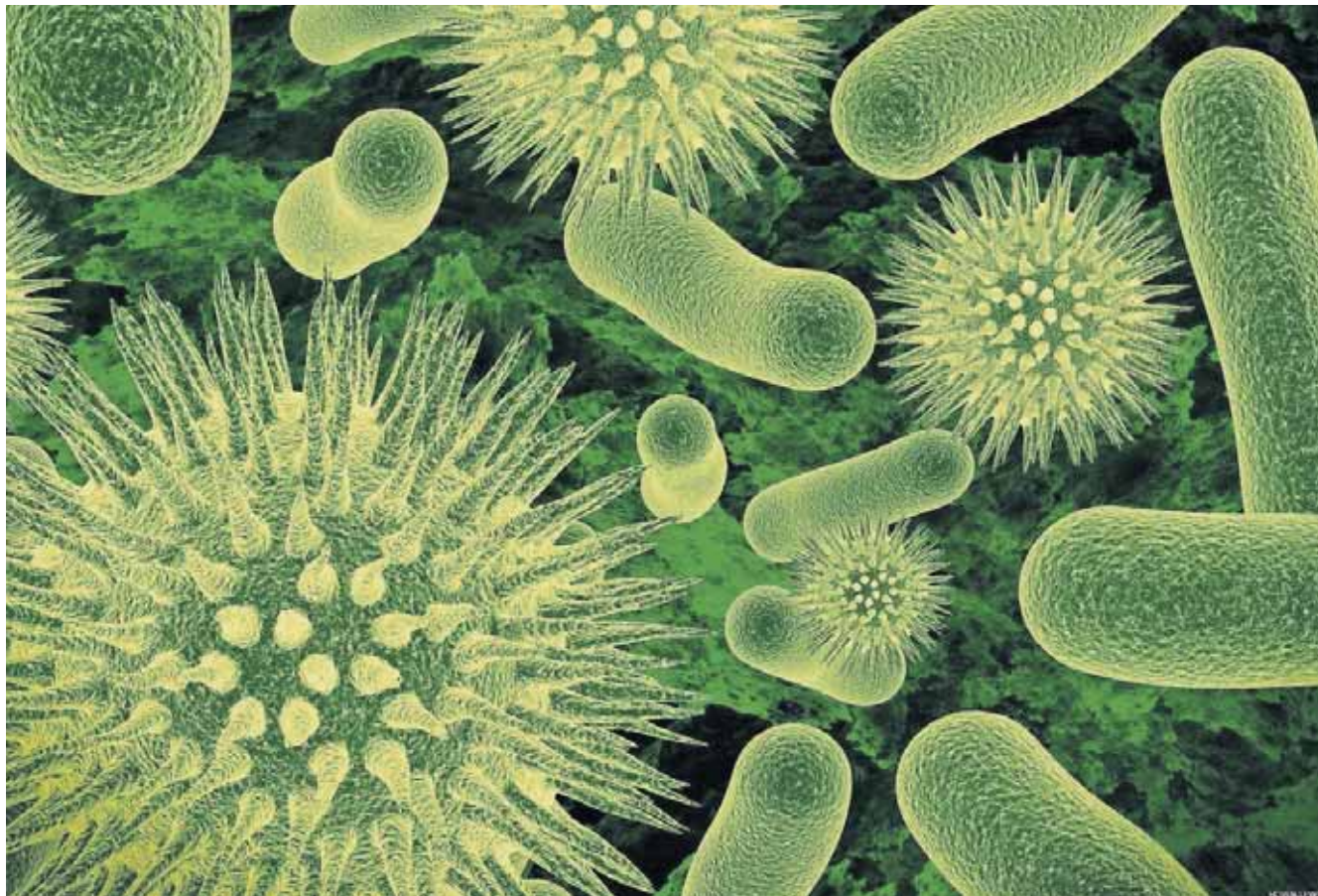
Moralsk forkasteligt

Det følgende er en kort introduktion til vigtige sider af Bibelens syndslære, sådan som jeg selv forsøger at forklare den.

Selvom nogle sider af sagen er vanskelige at formidle mange steder i dag, er andre egentlig en selvfølge for de fleste. De færreste vil mene, at der ikke er noget, der objektivt, altid og alle vegne er moralsk forkert.

Det kan godt være, vi kalder det vidt forskellige ting og er uenige om, hvor linjen mellem det moralsk rigtige og forkerte går. Men at begge dele findes, er de fleste – selv i vores kultur – enige i. Det er forsvindende få, der mener, at der intet galt er i at voldtage små børn.

Så vi har næsten alle et begreb, en ide, om det moralsk forkastelige, uanset hvilket kilstermærke vi sætter på det, altså hvad vi kalder det.

"Vores Inderste er ødelagt af syndens virus. Derfor er synden så vanskelig at bekæmpe. Den er ikke 'derude'. Den er herinde. I hjertet, i vores Inderste som en del af selve vores natur," skriver Nicolai Techow

Bibelen beskriver synden dybt og facetteret:

Synd er at overtræde Guds bud – at gøre noget, Gud har forbudt, eller at undlade at gøre noget, Gud har påbudt.

Sine grundlæggende forbud og påbud har Gud skrevet i vores Inderste. Vi ved godt, at der er noget, der er rigtigt og forkert, godt og ondt. Og for det meste ved vi også godt, hvad der er det ene, og hvad der er det andet. Vi kan mere eller mindre ubevidst forsøge at undertrykke denne viden. Den kan også delvist drejes. Men grundlæggende ligger den klar i vores samvittighed.

►► Gud elsker os langt højere, end vi selv gør. Han vil vores sande vel. Og hans bud er til vores eget bedste, udtryk for hans kærlighed

Nicolai Techow

I tillæg til og som kalibreringshjælp for samvittigheden har Gud eksplicit og klart givet os sine bud i Bibelen: Helt centralt står de ti bud og det dobbelte kærlighedsbud (Matt 22,36-40).

Hvad, der tjener os bedst

Men hvorfor skal Gud bestemme, hvad jeg må og ikke må og skal og ikke skal?

Rent filosofisk er det uhyre vanskeligt – hvis ikke umuligt – at begrunde, at noget er objektivt godt og noget andet ondt uden i sidste ende at appellere til "Gud". Selve det forhold, at vi alle sammen godt ved, at der er noget, der objektivt, altid og alle vegne er ondt, er et ret stærkt argument for, at der findes en Gud.

Og når vi siger, at Gud "bestemmer", er meningen ikke, at noget er godt, fordi Gud vil det, mens han kunne have villet noget andet. Heller ikke, at Gud bare er bedre end os til at se, hvad der uafhængigt af ham er godt eller ondt.

I stedet mener vi, at det gode er det, der er i overensstemmelse med Guds væsen. Og det onde er det, der

er i konflikt med, hvem Gud er. Gud – er – god. Og fordi Gud kender sig selv bedre end vi gør, ved han langt bedre end os, hvad der er godt og ondt.

Måske vigtigere er det, at Gud langt bedre end os ved, hvad der tjener os bedst. Det er Gud, der i sin uendelige godhed har skabt os og verden. Han ved, hvordan vi fungerer. Han har designet os og verden og ved, hvad der er op og ned. Det har vi ikke, og derfor ved vi det ikke nær så godt som han.

Tilmed elsker Gud os langt højere, end vi selv gør. Han vil vores sande vel. Og hans bud er til vores eget bedste, udtryk for hans kærlighed. Når vi insisterer på selv at ville bestemme, hvad der er godt og ondt, svarer det til, at en treårig insisterer på at ville drikke fra toiletet. Billedet er naturligvis misvisende: Der er langt større forskel på Gud og os end på en treårig og mor, og synd er meget grimmere og farligere end lokumsvand.

Stoler på andet end Gud

På et lidt dybere plan er synd, at vi ikke stoler på

Gud, der er godheden selv, elsker os og vil os det allerbedste, men stoler på noget andet i stedet.

Vi mennesker er "tillidsbaserede" væsener. Vi handler som regel på basis af en tillid til, at vores handling vil stille en længsel eller fri os fra en rædsel.

Det første bud ("du må ikke have andre guder") går direkte på dette: Min gud, er den, jeg stoler på, satser på, sætter min lid til, venter alt godt fra, flygter til i nød. Når jeg bryder et af de ni andre bud, sker det altid, fordi jeg først bryder det første: Jeg satser på, at noget andet end Gud (måske endda noget godt, jeg et kort øjeblik eller længere tid har gjort til noget ultimativt), vil kunne stille min længsel og fri mig fra min rædsel. Det er blevet min afgud.

Men vores problem stikker endnu dybere. Synden har så at sige kapret vores åndelige DNA. Vi fødes med den i vores Inderste. Så at sige med ryggen vendt mod Gud. Vi bliver ikke syndere ved at begå synder. Vi undfanges som og er syndere, og derfor begår vi synd.

Derfor er vi på en og samme tid nogle fantastiske skabninger, skabt i Guds billede som kronen på hans værk – og samtidig i vores Inderste ødelagt af syndens virus, som besmitte alt, hvad vi er, tænker, siger og gør.

Derfor er synden så vanskelig at bekæmpe. Den er ikke "derude". Den er herinde. I hjertet, i vores Inderste som en del af selve vores natur.

Ubesmittet af syndsvirus

Vores dybeste og største problem ved synden er, at den sætter os i konflikt med Gud selv. Derfor har han helt retfærdigt og fortjent dødsdømt os og sendt os ud af Edens have. Og hvis ikke vi bliver reddet, ender vi på dommedag under hans evige vrede, forbandelse og straf i Helvede.

Men fordi Gud elsker os, mere end vi selv gør og kan fatte, og vil os det bedste, har han sendt sin søn til os for at frelse os fra vores synder.

Jesus' åndelige DNA var ubesmittet af syndsvirus. Han var og er ikke en synder. Han havde kun én Gud, sin far i himlen. Han stolede på ham på af et helt hjerte i alle ting. Hans bud opfyldte han helt og fuldt, for hans hjerte var rent, og kun godt flød fra det ud i hans mund og hænder. Han adlød Gud i alt, selv i det, han måtte gøre for at frelse os: dø for vores synder i stedet for os.

På korset fik han alt det, vi fortjente, i stedet for os, for at alle vi, der tror på ham, kan få det, han fortjente (1 Kor 15,3; 2 Kor 5,21). Og når han kommer igen, vil han rive syndens dybe rod ud af os, så vi aldrig skal synde mere.

Og selv om vi til vores dødsdag vil have syndens virus i os, som klæber til selv vores bedste gerninger, så har det allerede nu en forvandende kraft at se, hvad Jesus har gjort for os og gribe om det som vores redning. Det er gift for syndens rod, for det er at begynde at stole på ham. Omvendt er synd gift for troen. For dens kerne er mistillid til Gud.

KIRKE ▶

CARSTEN ELMELUND PETERSEN ▶▶ Uden for Paradiset kan vi ikke regne med vores iboende længsler som normative

Tag godt imod de transkønnede

DBI-lektor: Kristne må lytte meget i tillid og fortrolighed

AF OLE SOLGAARD

"Kirken må vise, at der står en åben dør til Guds rige for enhver, som tror på Jesus Kristus, også de transkønnede. De skal inkluderes i menighedens fællesskab, hvor de sammen med andre kristne kæmper deres personlige kamp imod kødets indre fristelser og for Åndens frugter."

Det sagde lektor på Dansk Bibel-Institut (DBI) Carsten Elmelund Petersen i forbindelse med en temadag den 8. november om kønsidentitet og transkønnethed. Foreningen Agape og DBI's Center for Teologi i Praksis stod i fællesskab bag arrangementet, der samlede 30 mennesker i fire intensive timer i Silkeborg.

"Transkønnet er betegnelsen for en person, der oplever sin kønsidentitet anderledes end det biologiske køn," forklarede psykolog Ole Rabjerg.

Juridisk kønsskifte er undergravende

Carsten Elmelund Petersen reflekterede over, hvilke konsekvenser folketingets lov fra 2014 om juridisk kønsskifte får. Loven indebærer, at alle danskere over 18 år, som oplever sig som hørende til det andet køn, efter ansøgning og seks måneders betænkningstid kan få tildelt et nyt personnummer.

"Efter mit bedste skøn undergraver loven det væsentlige indhold i en række helt fundamentale menneskelige identitetsmarkører og relationer. Hvis man for eksempel mener, at begreberne 'far' og 'mor' ud over

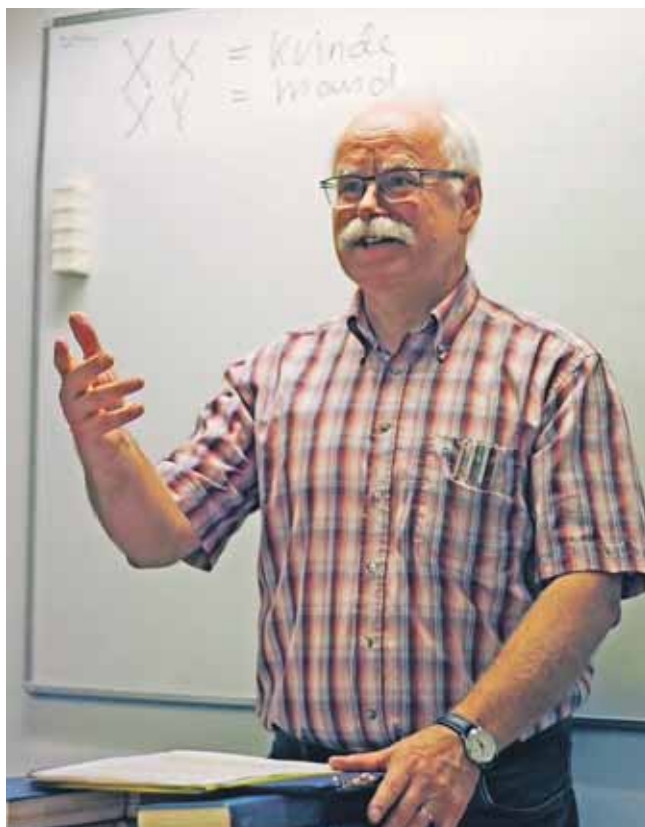

FOTO: OLE SOLGAARD

at give bestemte rettigheder og forpligtelser også er bærende af forskellige værdier og forventninger, er sådanne ændringer meget problematiske."

Lektoren fastholdt derfor, at et ægteskab kun bør indgås af en biologisk mand og en biologisk kvinde uden juridisk kønsskifte.

Krop og personlighed er en enhed

Carsten Elmelund Petersen pegede på nogle bibelske fixpunkter i forhold til drøftelsen af kønsidentitet:

"For det første ser vi, at mennesket er en grundlæggende enhed af krop og personlighed. For det andet beskrives kønspolariteten som et skabergode og dermed som en grundlæggende del af vores identitet. For det tredje er det klart, at

ægteskabet er tænkt som en livslang pagt mellem en mand og en kvinde."

"Vi må huske på, at uden for Paradiset kan vi ikke regne med vores iboende længsler som normative. Det betyder, at hos alle mennesker er der drifter, der må bekæmpes, så man lever ansvarligt. Det gælder også dem, der ønsker at identificere sig med et andet køn end deres biologiske køn."

Transkønnede må mødes med respekt

Samtidig understregede han, at netop de transkønnede er sårbare og må behandles med stor respekt. Der kan ofte ligge mange vanskelige oplevelser bag, påpeger han.

"Vi kan ikke bare lukke øjnene for fænomenet. Vi skylder de transkønnede

"Vi skylder de transkønnede at lytte til deres historie og forsøge at leve med i deres liv," siger Carsten Elmelund Petersen.

at lytte til deres historie og forsøge at leve med i deres liv. De skal mødes med kærlighed. Den transkønnede, der opsøger det kristne fællesskab, skal mødes med samme åbenhed, som Jesus mødte toldere og syndere med," pointerede DBI-lectoren.

"Den transkønnedes situation er præget af arv, miljø og livshistorie, og mange oplever sig ensomme med deres særlige identitet. Livshistorien er vigtig, så der må lyttes meget i tillid og fortrolighed."

Carsten Elmelund Petersen appellerede derfor til, at kristne hjælper den transkønnede på livets vej på en indirekte måde og ved at være identifikationsobjekter. Han lagde ikke skjul på, at netop det kræver tid og resurser, og at der må regnes med et længere forløb, før den transkønnede føler sig inkluderet.

"Kirkens vigtigste opgave er at pege på Kristus, der kan genoprette relationen til vores skaber. Vi må hjælpe den transkønnede til at finde sin identitet i relationen til Kristus og leve sit liv i bøn, fællesskab og følgeskab med Kristus. Om det så ender med, at den transkønnede følger Jesus eller afviser ham, må forløbet vise."

Adventstiden på video

Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler (DFS) udgiver fem videoer om jul for børn mellem fire og 11 år. Målet er at gøre Jesus stor for børnene og at inspirere til at fortælle om troen. Videoerne ligger på YouTube, og der bliver præsenteret en ny video på soendagsskoler.dk ni dage før hver adventssøndag og før juleaften.

Det er planen, at der senere skal komme videoer om påske, pinse og andre højtider og mærkedage. *KI*

Direktør bliver rejsekonsulent

Henrik Klitlund Nielsen kan fra 1. februar 2019 igen kalde sig rejsekonsulent efter knap ti år som direktør for Indre Missions rejsebureau Felix Rejser.

Han begyndte at arbejde på Felix Rejser i 1986, først som rejsekonsulent og dernæst som souschef fra 1996 og siden 2009 som direktør.

"Jeg brænder stadig for rejserne, men ønsker nu at gear ned," siger Henrik Klitlund Nielsen. *KI*

Julegaver til børnefamilien
- spar portoen i november*

2018

99⁹⁵

RICH MELHEIM

5 Trin for Troen
En anderledes vej til familietid med Gud

Hvordan giver vi troen videre til næste generation? Hvordan finder vi tid til andagt i familien midt i alle de andre ting, vi også skal nå? Det er spørgsmål, som mange forældre stiller, og som Rich Melheim forsøger at svare på i sin bog »5 Trin For Troen«.

I bogen gennemgår han fem enkle trin, som kan hjælpe os med hver dag at dele troen med hinanden i familien. / 122 sider

2018

149⁹⁵

2018

99⁹⁵

Gå på opdagelse i Bibelens fortællinger
Populær findebog med fem fortællinger fra GT.

Jesus gør underere
En mal med vand-bog
Tryller billederne frem ved at male med vand.

* ved køb for minimum 249 kr. – normalt 500 kr.

Lohse | LogosMedia | Credo | Fokal | Kolon | Refleks
Forlagsgruppen Lohse · 75 93 44 55 · info@lohse.dk lohse.dk

Frivillig i Jerusalem – noget for dig?

Yad va Lev betyder "med hånd og hjerte" og er Ordet og Israels hjælpearbejde i Jerusalem. Vi ønsker at vise kærlighed til Israel ved at tilbyde praktisk hjælp til mennesker, der lever i Jerusalem. Det gør stort indtryk – både på dem, vi hjælper, og på os.

Som frivillig i Yad va Lev oplever du:

- At hjælpe udsatte unge på sociale institutioner og istandsætte lejligheder for udsatte familier
- At besøge mange af de bibelske og historiske steder i Jerusalem og rundt i Israel
- At være en del af et tæt arbejds- og bo-fællesskab med godt samvær menneskeligt og åndeligt

Du kan vælge mellem 8 og 4 uger. Du kan komme på seniorhold (60+) eller et hold for 40+. Vi bor 8 frivillige i en stor lejlighed. Prisen er for 8 uger kr. 17.400. Og for 4 uger kr. 9.250. Hertil kommer flybilletten. Kost, logi og ture er inkluderet.

Du kan læse meget mere, se tidspunkterne og ledige pladser på ordetogisrael.dk. Se også facebook siden "Yad va Lev Senior". Eller få mere information hos Ellen og Jens Erik Rasmussen på tlf. 23334464.

Ordet & israel
bibelen · folket · landet

NYHEDSMAIL FRA LM

Tilmeld dig på www.dlm.dk/nyt.

Randers Kristne Friskole søger pædagog med 30 timer pr. uge til ansættelse i daginstitutionen 1.2.2019. Daginstitutionen oplever en god og sund vækst. Der er pt. 18 vuggestuebørn og 40 børnehavebørn indskrevet. Stillingen er primært i børnehaven.

Vi søger en pædagog, som kan og vil tænke natur og udeliv ind i de daglige aktiviteter, og som kan og vil samarbejde med vuggestuen og bygge bro til SFO og skole. Vi søger en pædagog, som er loyal i forhold til institutionens formål og grundlag, som bygger på det kristne livs og menneskesyn, og som er faglig orienteret, robust og livsglad.

Vi har landets skønneste børn og forældre. Fantastisk gode kollegaer og masser af muligheder for at dyrke det, du brænder for.

Ansøgningsfrist fredag d. 7.12.kl. 12.00. Ansøgningen mailes til Carsten Vesterager: cv@randers-kristne-friskole.dk

Stillingsopslaget er uddybet på vores hjemmeside www.randers-kristne-friskole.dk hvor også institutionens pædagogiske læreplaner findes.

Ansættelsessamtalerne holdes i uge 50.

Fasanvej 16. 6900 Skjern. Tlf: 29893585/60724684/21694542
www.solsikken.name - info@solsikken.name
Cvr.nr. 30661745

GENOPSLAG

Er du vores nye leder?

Kristen, privat børnehave og vuggestue med indhold og kvalitet søger visionær leder til at stå i spidsen for det høje faglige niveau og den gode atmosfære.

Solsikken er en institution med 75 børn i alderen 0-6 år og ca. 20 medarbejdere. Solsikken drives ud fra et kristent livs- og menneskesyn, og vi ønsker, at du aktivt kan tilslutte dig disse værdier.

Yderligere information om stillingen findes på hjemmesiden www.solsikken.name eller ved henvendelse til formanden for Solsikkens bestyrelsen – Finn Vile Jensen tlf. 91559525

Ansøgning med relevante bilag sendes til Finn Vile Jensen på mailadressen finnvile@gmail.com

Ansøgningsfrist: torsdag den 13. december 2018 kl. 12.

Stillingen ønskes besat pr. 1. februar 2019 eller efter aftale.

Farverivej 8, Skjern
97 35 25 21
jakobsblomsterforum.dk

Davidskolen søger barselsvikar for lærer og pædagog til SFO.

Se yderligere på www.davidskolen.dk

VIDEBÆK KRISTNE FRISKOLE
SØGER LÆRER PR. 1. JANUAR 2019
SE HELE ANNONCEN PÅ: VKFRI.DK

Du er velkommen til at kontakte skolen for yderligere oplysninger hos skoleleder Jesper Storbjerg Friis, tlf. 51843797 eller viceskoleleder Charlotte Kristensen, tlf. 27200513

Videbæk Kristne Friskole
Ternevej 1 • 6920 Videbæk www.vkfri.dk

VkF er oprettet af IM/LM • Skolen har 275 elever i 0.-9. kl. og ca. 80 børn i SFO • Afdelingsopdelt skole • Gode fysiske rammer • Pædagogisk nytænkning • Stor forældreopbakning • IT-klasser i overbygningen • 30 ansatte • Aktivt kirke- og missionshusmiljø • Godt lokalsamfund

- LivogJob er STU uddannelse med bomulighed
- Praktisk og teoretisk undervisning med praktikker
- Kristent værdigrundlag og etik
- Tilgængelighed for alle

Marianne og Jørgen Sulkjær
forstanderpar
Tlf. 5444 1705 www.livogjob.dk

128 Aarhus lejligheder i grønne omgivelser

Lyse, rummelige og delevnlige lejligheder - 2, 3 eller 4 værelser - til en fornuftig pris, i cykelafstand fra Aarhus C og de fleste uddannelsesinstitutioner.

Tjek ind på vores nye hjemmeside og få indtryk af lejlighederne og dem der bor i dem.

Hejredalsparken.dk
Lejligheder i Aarhus

Esajasskolen søger lærer til et barselsvikariat og en personlig medhjælp

Brænder du for arbejdet med børn og fagene kristendom, matematik, pigeidræt (dr.) og musik er du måske skolens kommende lærer fra febr. 2019.
Ansøgningsfrist 6. december kl. 12

Er du klar til at støtte en pige i indskolingen med sanse-motoriske vanskeligheder samt støtte en dreng på mellemtrinnet med en mild grad af cerebral parese, så er du måske vores nye medarbejder fra 1. jan. 2019
Ansøgningsfrist 22. november kl. 12

Ansættelse sker efter hhv. overenskomst mellem Finansministeriet og Lærernes Centraladministration samt BUPL og Foreningen af Kristne Friskoler. For øvrige oplysninger kan skoleleder Dan Crillesen kontaktes på mobil 60610660

Læs begge opslag på www.esajasskolen.dk

Agerskov Kristne Friskole
søger skoleleder
pr. 1. marts 2019

Er du vores nye skoleleder?

Gå ind på
www.agerskovkristnefriskole.dk
og se stillingsopslaget

NYBRUDSARBEJDE I PERU

LM søger en missionær til nybrudsarbejde, evangelisation og menighedsarbejde i Peru. Formålet med arbejdet er at være med til at opbygge den lutherske kirke i Peru og støtte kirken i at nå længere ud med evangeliet.

Mulige opgaver:

- Menighedsplantning, støtte og opfølgning
- Forkyndelse og bibelundervisning
- Opbygning af børne- og ungdomsarbejdet
- Diakonale projekter

Læs mere om jobbet på dlm.dk/job/missionaer. Eller kontakt missionskonsulent Kristine Ballantyne på tlf 48 20 76 73 / kb@dlm.dk.

penta byg a/s
HOVED- OG TOTALENTREPRISER

pentabyg.dk

Herrnhuter stjernen
køb den og støt BDMs arbejde

www.adventsstjerner.dk

HERRNHUTER

DITTE OLSEN ►► Selv om man ikke selv har mistet en nærtstående, er romanen alligevel værd at læse

En roman for dem, der sørger – og for os andre

BOGANMELDELSE
AF DITTE OLSEN
CAND.MAG. I DANSK

Merete Bandak:
Det håb på størrelse med en myg
Eksistensen 2018

218 sider – 198,- kroner

Romanen begynder i staccato. Korte helsætninger. Den falder i tre dele. Alle dele har 28 afsnit. De er navngivet fra A-Å. Romanens jeg-fortæller stiller mange spørgsmål. Men der er ingen spørgsmålstegn. Og – stort set – ingen startkommaer. I løbet af del 2 begynder sætningerne at blive lidt længere. Indimellem. Til slut er variationen af sætningslængder næsten helt "normale".

Romanens hovedperson er journalisten og præstekonen Lis, som mister sin mand meget pludselig. Vi følger hende i nogle uger

(måned?), mens hun er sygemeldt og bearbejder sin sorg. Hun får vendt sit liv, sin barndom, sit ægteskab, sin tro – og kommer ud i den anden ende uden færdige svar, men dog med en vis afklaring og håb, som titlen også antyder.

Jeg tror ikke, sprog og komposition er tilfældig. De korte sætninger i den første sorgfase virker fortættende, så jeg som læser selv får en fornemmelse af krise, desperation og forvirring. Det er først i del 2 afsnit N, at Lis tænder sin mobiltelefon ef-

ter begravelsen. Lige præcis midt i romanen. Og det er også cirka dér, sætningerne bliver mere "normale", og der i handlingen bringes flere personer og dialoger i spil. Meget flot gjort, synes jeg.

Lis vender eksistentielle spørgsmål fra A-Å tre gange, inden hun kan begynde på arbejde og familieliv igen. Også her fortæller kompositionen, at spørgsmål om liv og død bliver vi ikke så hurtigt færdige med. De bliver mere påtrængende og nærværende i en sorgproces, men vi tumler alle med dem af og til. Så selv om man ikke selv har mistet en nærtstående, er romanen alligevel værd at læse. Og den kan måske også give en større forståelse for dem i vores omgangskreds, som sørger.

Lis er ikke en typisk missions-dame. Måske tværtimod. Det giver et meget tankevækkende "udefra-og-ind"-blik på "vores sammenhænge". Jeg kan kun anbefale romanen.

Oppe i tiden er klummen, der tager livtag med temaer, som berører de fleste danske kristne i samfundet, hverdagen, familien eller noget fjerde. Klummen skrives af Finn Morten Andersen, Amalie Bach-Dybdal, Leif Bach Kofoed og Lene Brosbøl.

OPPE I TIDEN ►

Jeg kan føle mig fremmed ved det danske kaffebord

AF LENE BROSBØL
FARMAKONOM

Som sønderjysk midtjyde er 100-året for 1. verdenskrigs afslutning en kærligkommen lejlighed til at dykke ned i historien om et tragisk og svært kapitel i Sønderjyllands historie.

Mange danskere var stærkt imod det tyske styre i regionen i årene 1864-1920. Det tyske sprog blev med årene det domine-

rende sprog i skolerne i landsdelen. Rettigheden til at samles om dét at være dansk blev begrænset. Begrænsninger kan som bekendt føre til kreativitet, og det førte blandt andet til starten på det sønderjyske kaffebord.

I 1. verdenskrig blev duelige sønderjyske danske mænd, og – til sidst i krigen – store drenge sendt i krig for Tyskland. De skulle kæmpe for en sag, der ikke var deres. Det er umuligt at forestille sig, hvor barsk det var. Både for soldaterne og deres kære.

Gentagne gange, når jeg læser om årene under tysk herredømme, tænker jeg

på sanglinjerne *Jeg er en fremmed, jeg er en pilgrim*. De dansksindede må nogle gange have følt sig som fremmede i eget land. Dog med et håb om, at det en dag ville blive anderledes.

Når en præst i Danmark, bliver hængt ud i pressen for at bekende sig til troen på, at Gud skabte verden, dyrene og menneskene, føler jeg mig også som en fremmed i eget land. Men mit daglige vidnesbyrd blandt de mennesker, jeg færdes med, er dog Guds sag. Jeg er ikke sendt ud af fjenden, men af min skaber. Alligevel vakler jeg af og til over for at bruge enhver lejlighed til at fortælle om, hvem jeg tror på.

Sønderjyderne måtte ikke flage med Dannebrog under det tyske herredømme. Andre virkemidler, der signalerede danskhed, blev taget i brug. For eksempel rød-hvide blomsterbede og huse og lader, der var malet i røde og hvide farver.

Lidt ligesom mit vidnesbyrd i det daglige. Små, men stærke virkemidler, som kun at tale ordentligt om andre, fortælle om gudstjenesten, vi var til i weekenden, give udtryk for, at jeg har lagt mit liv i Guds hånd, og at jeg bogstaveligt talt tror på Bibelen.

Det sidste især kan resultere i akavet stilhed ved middagskaffen.

LEDER ►

Brug tid på den Evige

MANGE AF VOR tids stresshistorier indeholder en fortælling om for mange opgaver og for lidt tid. Dette billede er velkendt for de fleste – også for dem, der ikke har haft stress. Vi lever i en tid, hvor der er ydre ting, der kræver vores opmærksomhed og indre forventninger, der kan give os en følelse af noget uforløst, når de ikke indfries.

Men det er ikke kun begrænset til vores tidsalder at have travlt. Jesus havde det også. Selvom han var befriet fra opgaver som børneopdragelse, madlavning og pasning af hus og have, var der stadig mennesker omkring ham, der krævede hans tid. En af gangene blev tiden til fordybelse i bøn udsat til om natten (Luk 6,12).

For mange af os ville det formentlig være svært at bruge en hel nat i bøn. Ikke alene på grund af trætheden, men også på grund af mangel på bedeemner. Nogle af læserne har måske lange bedelister, men en hel nat i bøn er nok alligevel for lang tid selv for dem.

MÅSKE SKYLDES DET, at mange af vores bedelister alt for ofte ligner ønskesedler. Sådanne ønskesedler kan ganske hurtigt læses op for Gud, og selvom det altid er godt at lægge tingene over i Guds hånd, føler nogle af os måske, at der er noget, der mangler. Det er min overbevisning, at relationen til Gud styrkes, uanset hvor lidt tid vi bruger i bøn, men for min egen del øver jeg mig på at løfte mine bønner op over ønskesedelniveauet. For bøn er ikke bare som at bede et andet menneske række én saltet. Bøn kan også være lovprisning af Gud, fordi han har skabt os, givet os goder her i livet, fordi han har frelst os fra fortabelsen ved sin søns død, og fordi han en dag kommer for at gøre alting godt for hans børn.

DET KAN VÆRE svært at lovprise Gud i bøn, fordi vi som danskere tilhører et folkefærd, der sjældent tager de store ord i brug. Men der er ikke noget til hinder for, at bede med få ord. At vi i bønnerne kan stå i stille beundring af Gud foran hans trone, er måske en overset dimension for mange i en medietid, der i sin grundessens er rig på ord.

DEN ORDLØSE LOVPRISNING af Guds majestæt kan langt fra stå alene. Uden øvelse ender en nat i ordløs bøn nok også med, at man falder i søvn. Men for mange af os kan den rette blanding af konkrete bønner for emner og personer sammen med lovprisning af Gud med og uden ord virke til, at vi lærer Gud bedre at kende. Det giver helt sikkert ikke mere tid, men det kan give en ro af en anden verden, når man bruger tiden sammen med den Evige.

Nicklas Laurrup-Melner
ansv. redaktør

tro &
mission
inspiration | nærvær | holdning

LÆS PÅ DLM.DK ►

Skal du være volontør for LM?

LM har de første volontørstillinger klar for skoleåret 2019-2020. Der er opgaver lige fra børnepasning over engelskundervisning til vedligeholdelse af bygninger.

dlm.dk/nyt

Søren og Solveig Eriksen har gennem en stor del af deres liv fået tegn på, at de skulle arbejde blandt grønlandere. Se videoen, og hør, hvordan de har oplevet kaldet fra Gud.

youtube.com/lutherskmission

Fra YouTube til mission

14/11/2018 | ROAR STEFFENSEN, MISSIONÆR I PERU

I forbindelse med min seneste udrejse til Peru besøgte jeg den menighed i Bogotá i Colombia, som den lutherske kirke i Peru udsender missionærer til fra næste år. LM støtter dette missions-projekt økonomisk.

Sidste år i september blev jeg kontaktet af en luthersk præst, Harold Arango, fra Bogotá. På Youtube havde han fundet de undervisnings-videoer, jeg har lavet til kirken i Peru, og brugt dem i sin menighed ...

dlm.dk/blog/

Tro & Mission, Industrivænget 40, 3400 Hillerød

POST
DANMARK
PP
ID-nr: 42591
Sorteret Magasinpost

tro & mission
Inspiration | nærvær | holdning
20 | 19. NOVEMBER 2018
ARGANG 118

150
ALLE TIDERS MISSION!
LUTHERSK MISSION 1868-2018

FOTO: ALEXANDER DUMMER

TEMA

Stress:
Hvad er stress, og hvad udløser det? Det giver et medlem af Agapes stressudvalg nogle bud på. To personer fortæller, hvordan det er at være ramt af stress, og hvordan det er at være pårørende til en stressramt

6-7

Tove og Bjarne følte både lettelse, og at Gud havde svigtet, da de stoppede som missionærer efter kun to år

3

Ti jyske mænd mødes hver måned i LM-mandskoret Laudate. De synger både klassiske stykker og salmer

4

Efter 25 år som udsendt til Etiopien stopper Hanna Rasmusen. Hun ser tilbage på arbejdet

5